

עולם אחר: מבט מקרוב על סוגיית הצפיפות בחברה החרדית

ניצה (קלינר) קסיר

צפוף, הפורום לאוכלוסיה, סביבה וחברה

האוניברסיטה העברית, תל אביב

6.5.2020

מה בהרצאה?

- **שינויים דמוגרפיים:** בשנים הקרובות צפויה אוכלוסיית ישראל לגדול בקצב מהיר ולשנות את פניה, האוכלוסייה הצפויה לגדול בקצב המהיר ביותר היא החברה החרדית
- **פריון הילודה בחברה החרדית:** מה הם הגורמים המשפיעים על פריון הילודה בחברה החרדית?
- **צפיפות בחברה החרדית:** האם סוגיית הצפיפות מטרידה את החברה החרדית?
- **הפרדוקס הכלכלי בחברה החרדית:** איך מסתדרת החברה החרדית עם שיעורי העוני הגבוהים בקרבה, תוצאה של בחירה במספר רב של ילדים, והעדפת לימודי קודש על פני לימודים אחרים ועל פני יציאה לעבודה
- **בחזרה לדמוגרפיה, השלכות עתידיות:** מהן ההשלכות של השינוי ההרכב הדמוגרפי על היבטים כלכליים-חברתיים במדינה?

רקע - גידול האוכלוסייה בישראל

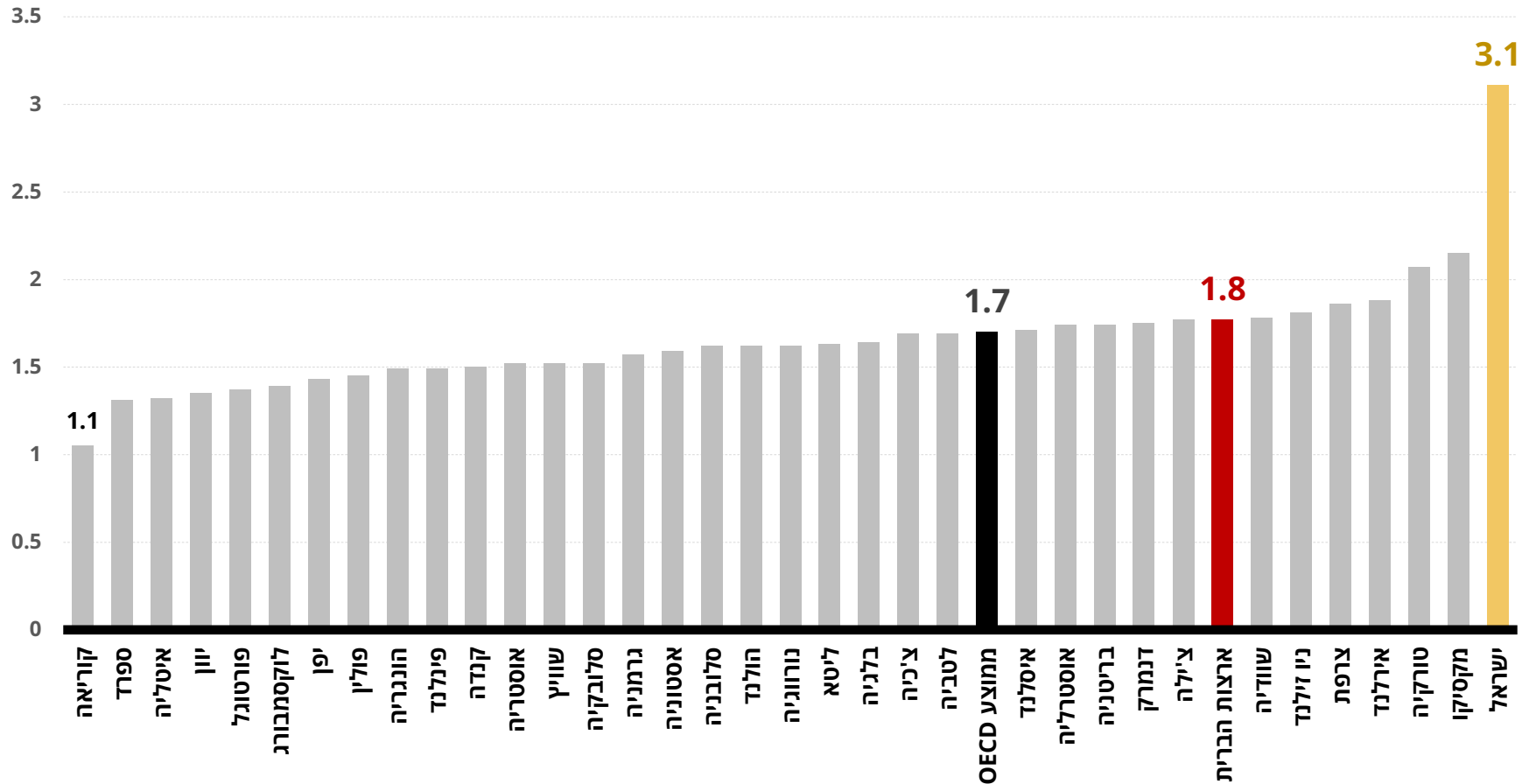
גידול האוכלוסייה בישראל

- בעשורים הקרובים צפויה האוכלוסייה בישראל לגדול בקצב מהיר
 - בעשור הקרוב היא תגדל בכ-20% בהשוואה להיום
 - בתוך 30 עד 40 שנה צפויה האוכלוסייה בישראל להכפיל עצמה מכ-9.1 מיליון תושבים בסוף שנת 2019 למעל 18 מיליון תושבים
- קצב גידול האוכלוסייה במדינת ישראל הוא הגבוה ביותר בין המדינות המפותחות בעולם המערבי

בעשורים הקרובים
תשנה אוכלוסיית
ישראל את פניה

פריון הילודה

פריון הילודה, השוואה בינלאומית, שנת 2017

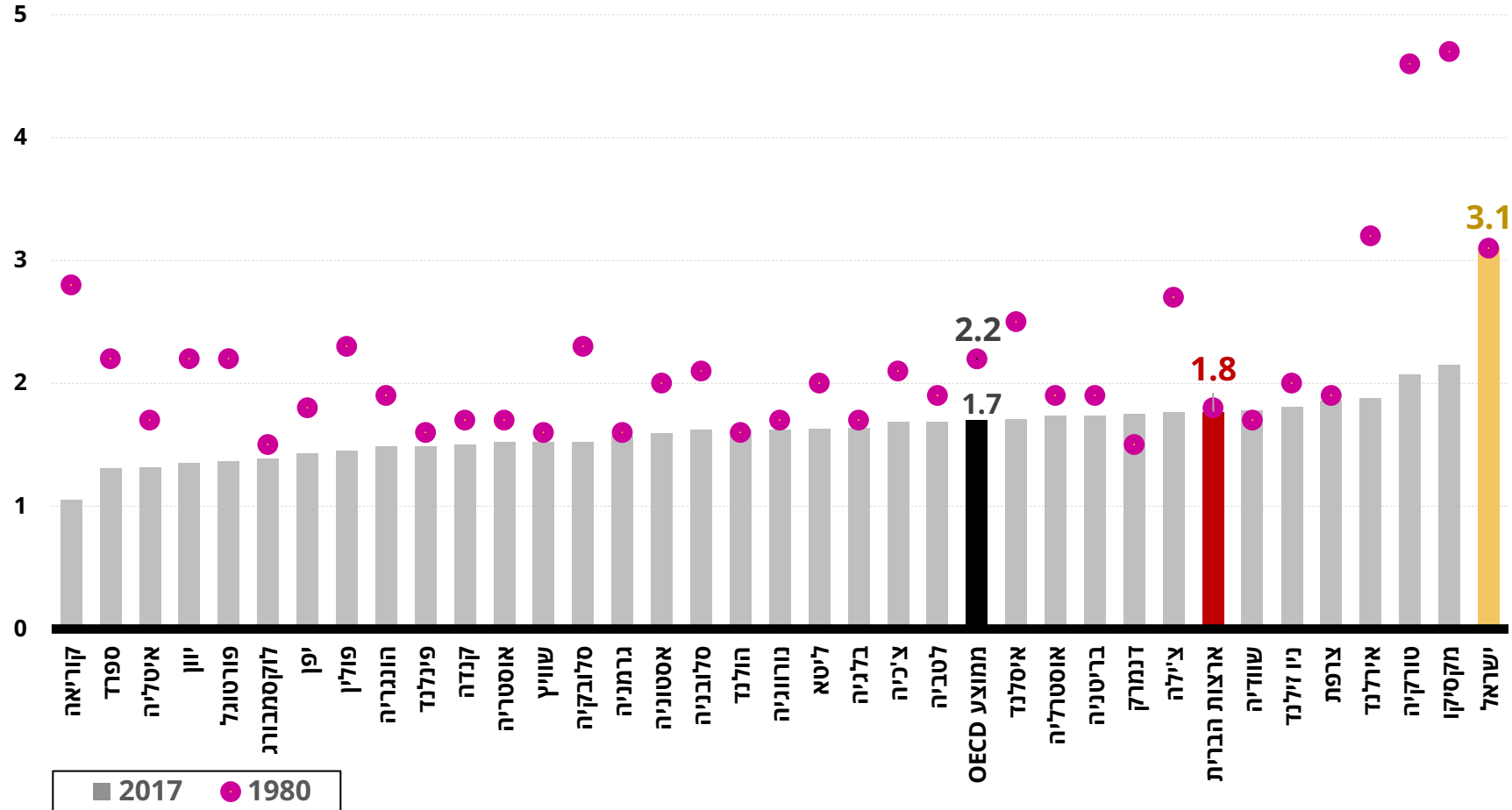

פריון הילודה בישראל הוא הגבוה ב-OECD - פער ניכר בהשוואה לשאר המדינות

נתונים: ניצה (קלינר) קסיר, נתוני: OECD DATA.

פריון הילודה

פריון הילודה, השוואה בינלאומית, 1980 ו-2017

פריון הילודה בישראל נשאר ברמה של 1980, בניגוד לרוב המדינות המערביות שבהן נרשמה ירידה

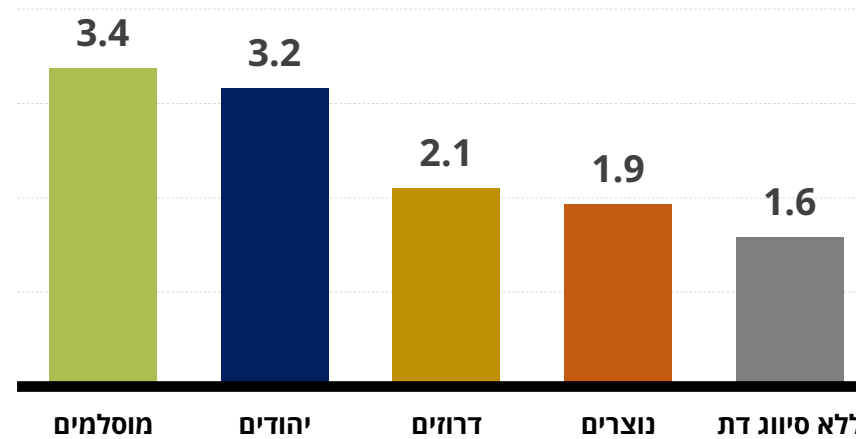
נתונים: ניצה (קלינר) קסיר, נתוני: OECD DATA.

המכון
החודשי
למחקרי
מדיניות

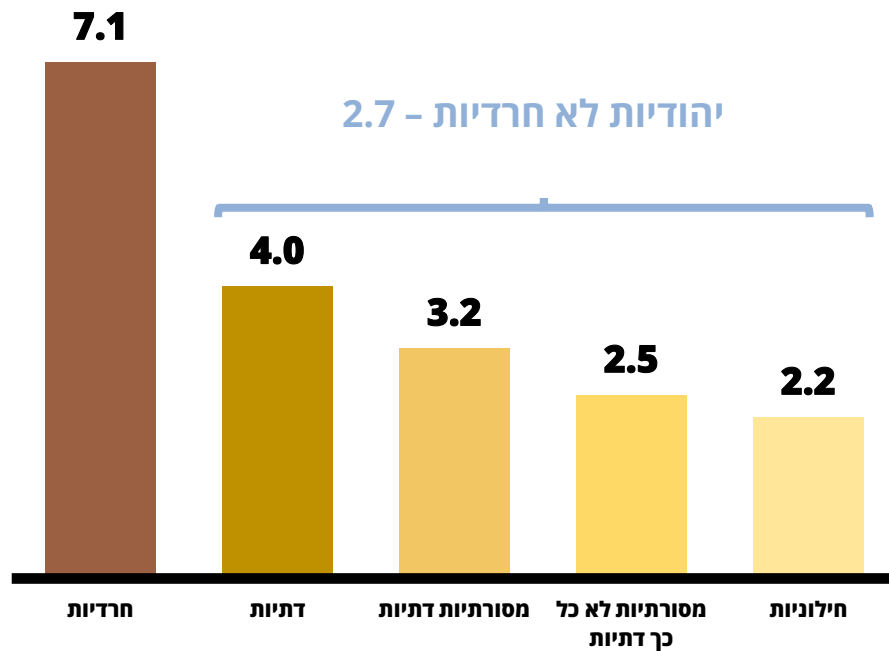
פריון הילודה

פריון הילודה לפי דת, שנת 2017

בעשורים הקרובים
תשנה אוכלוסיית
ישראל את פניה

פריון הילודה לאשה יהודית, 2015-2017

פריון הילודה בחברה הערבית - 3.1

מקור: נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

פריון הילודה

פריון הילודה (מספר ילדים), מגמות על פני זמן

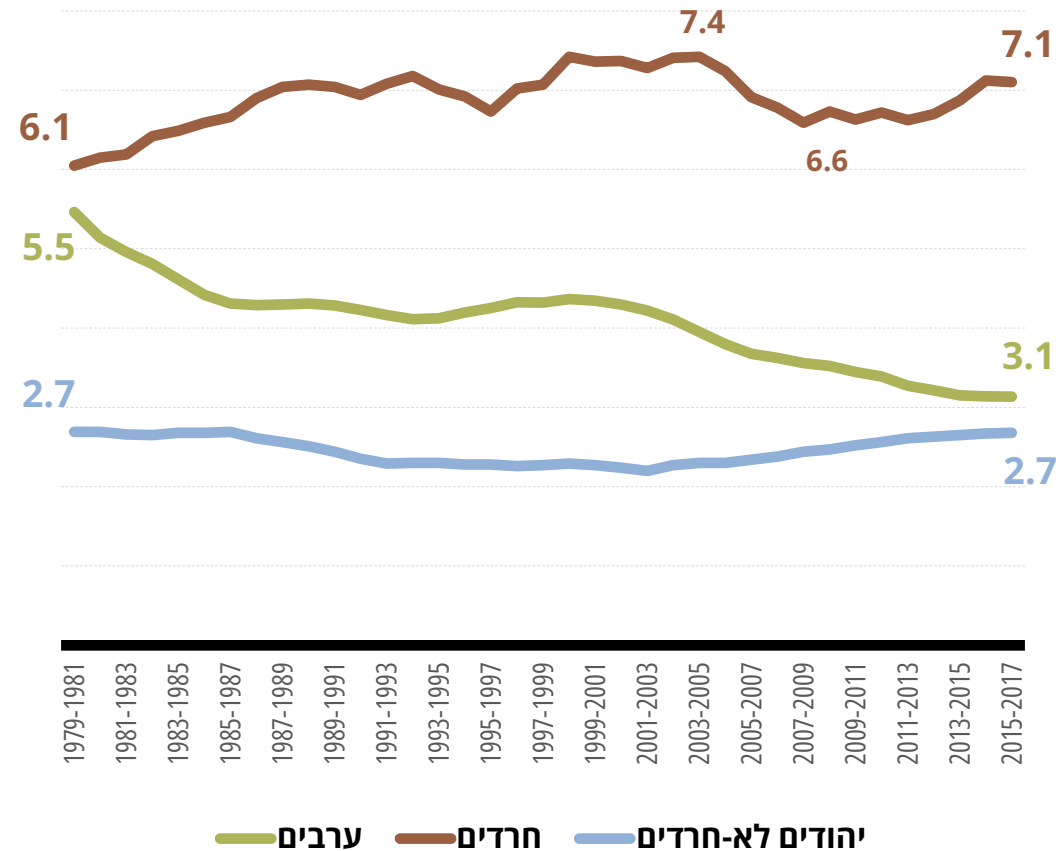
פריון הילודה של נשים ערביות

ירידה מתמשכת:

- בקרב דרוזיות, נוצריות ומוסלמיות
- בקרב מוסלמיות בכל רמות הדתיות

פריון הילודה של נשים יהודיות

- עלייה מתחילת שנות ה-2000
- בקרב יהודיות מסורתיות וחילוניות
- יציבות בקרב דתיים החל מ-2005

נתונים: חליחל, פריון של נשים יהודיות בישראל לפי מידת הדתיות שלהן 1979-2017. נתוני OECD data. קובץ "שיעורי פריון כולל, לפי קבוצת אוכלוסייה של האם 1960-2018", 3.12.2019, הלמ"ס.

ריבוי ילדים בחברה החרדית - תפיסות

הקמת משפחה

הקמת משפחה כחובה
וכערך יסוד בתורה

- **חייב כל אדם לישא אשה כדי לפרות ולרבות** וכל מי שאינו עוסק בפריה ורביה כאילו שופך דמים וממעט את הדמות (דמות הא-ל) וגורם לשכינה שתסתלק מישראל (שולחן ערוך, אבן העזר, א, א)
- משרשי מצווה זו – שיהיה העולם מיושב, שה' ברוך הוא חפץ בישובו, כדכתיב לא תהו בראה לשבת יצרה (ישעיהו מה, יח). **והיא מצווה גדולה שבסיבתה מתקיימות כל המצוות שבעולם**, כי לבני האדם ניתנו ולא למלאכי השרת. (ספר החינוך, מצוה א)
- "עַת לְלֶדֶת וְעַת לְמוֹת" - משנולד אדם הקב"ה מצפה לו שישא אשה עד עשרים שנה. הניע לעשרים ולא נשא אשה, הקב"ה אומר לו: **עַת לְלֶדֶת הוּא לך וְלֹא רְצִית, אִין זו אֵלֵא עַת לְמוֹת".** (קהלת רבה ג, ג)

מיצוי תקופת הפריין – גיל נישואין צעיר לצד ילודה עד גיל מאוחר

תפיסה של גיל הנישואין

- לפי ההלכה – גיל 18 עד 24

- בן י"ח לחופה (אבות, ה, כא)

- שיעור האחרון לכל המיקל שלא ישא, לא יותר מכ"ד שנים (ים של שלמה א, נז)

גיל נישואין צעיר

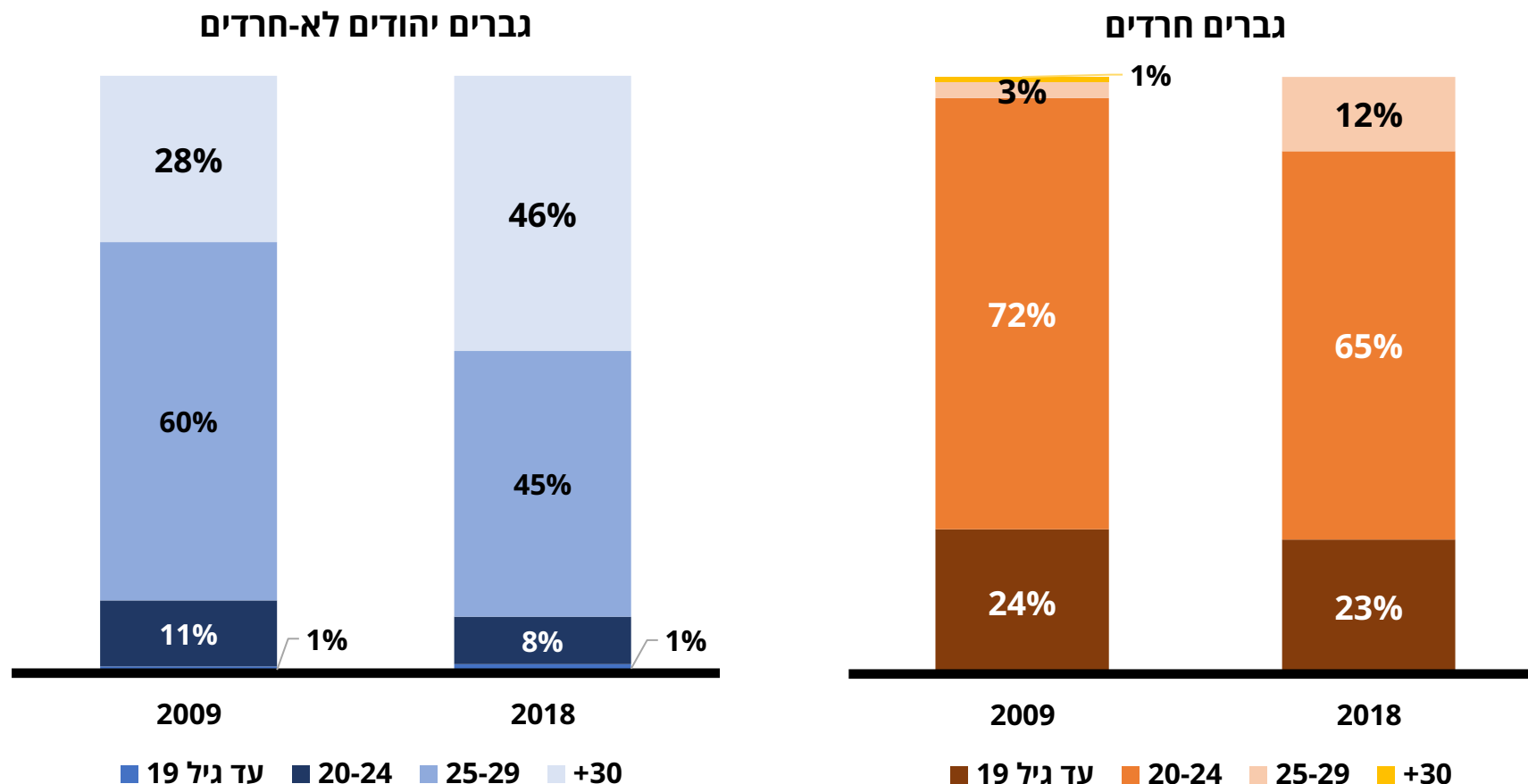
- תפיסות של זרמים שונים

- חסידים – מגיל 18/19 עד 21

- ליטאים וספרדים – לרוב שנות העשרים עד גיל 23/24

עמדות לגבי נישואין

גיל נישואין רצוי לדעת גברים, בגילי 25-49, שנים 2009 ו-2018

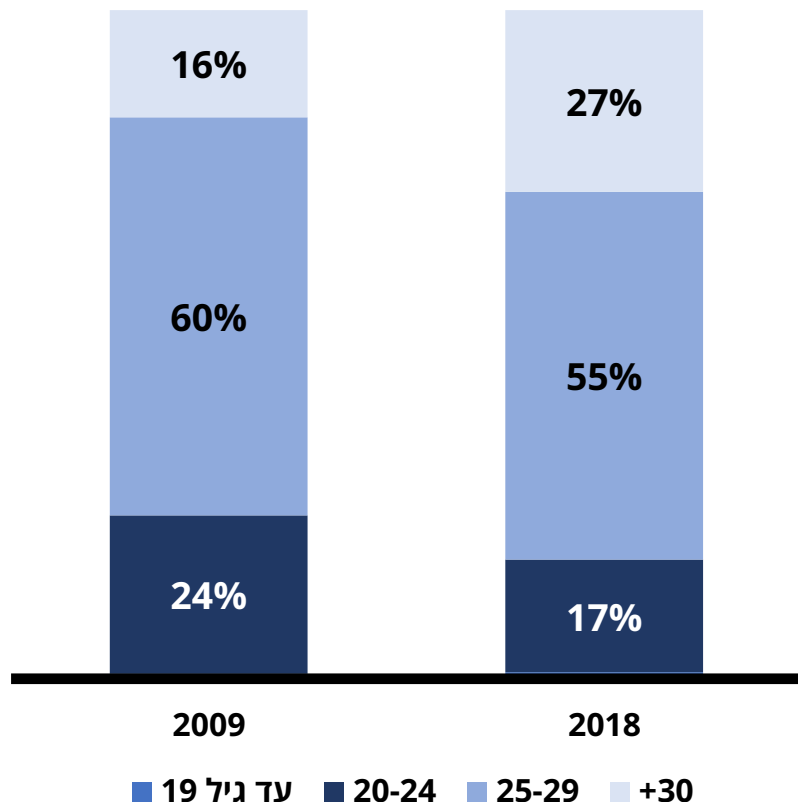
גברים חרדים מעדיפים להינשא בגיל צעיר בהשוואה לגברים יהודים לא-חרדים, ויש מגמה של העדפת נישואין מאוחרים יותר לאורך זמן הן בקרב חרדים ולא-חרדים

מקור: ניצה (קלינר) קסיר, עיבודים לסקר החברתי, שנים 2009 ו-2018, הלמ"ס. חרדים - לפי הגדרה עצמית. גילי 20-49.

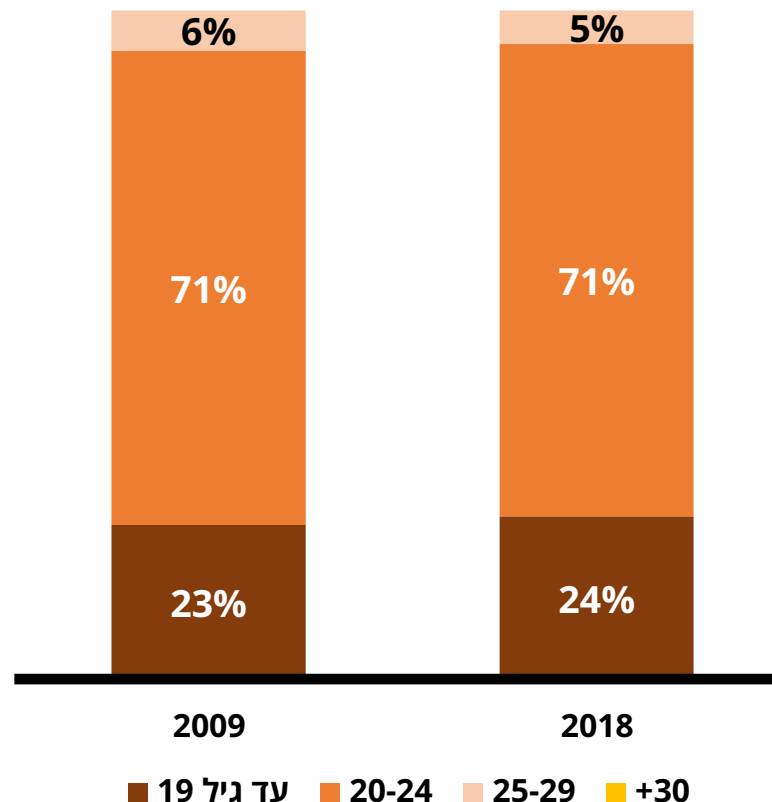
עמדות לגבי נישואין

גיל נישואין רצוי לדעת נשים, בגילי 25–49, שנים 2009 ו-2018

נשים יהודים לא-חרדיות

נשים חרדיות

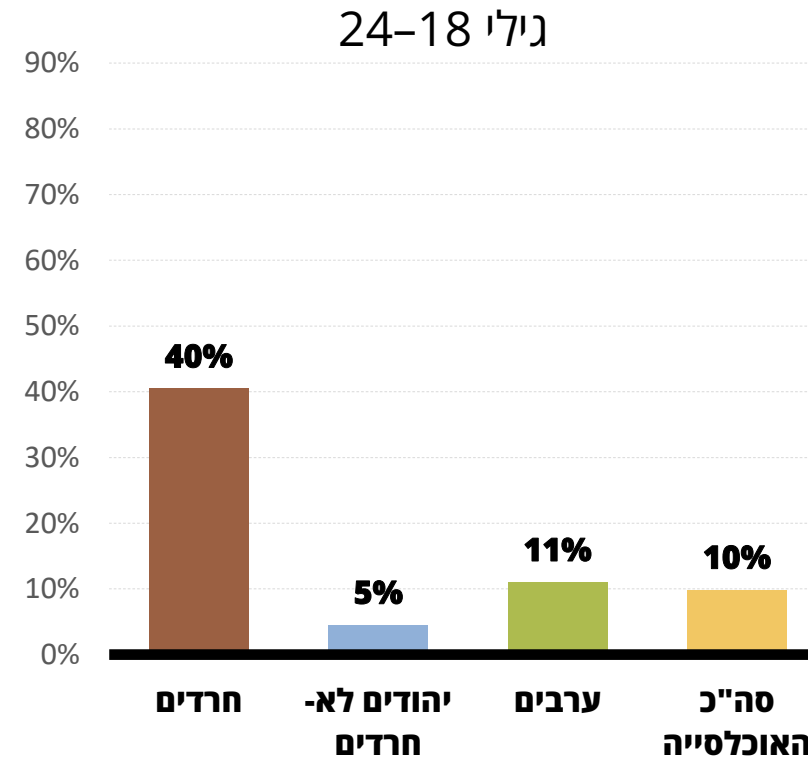
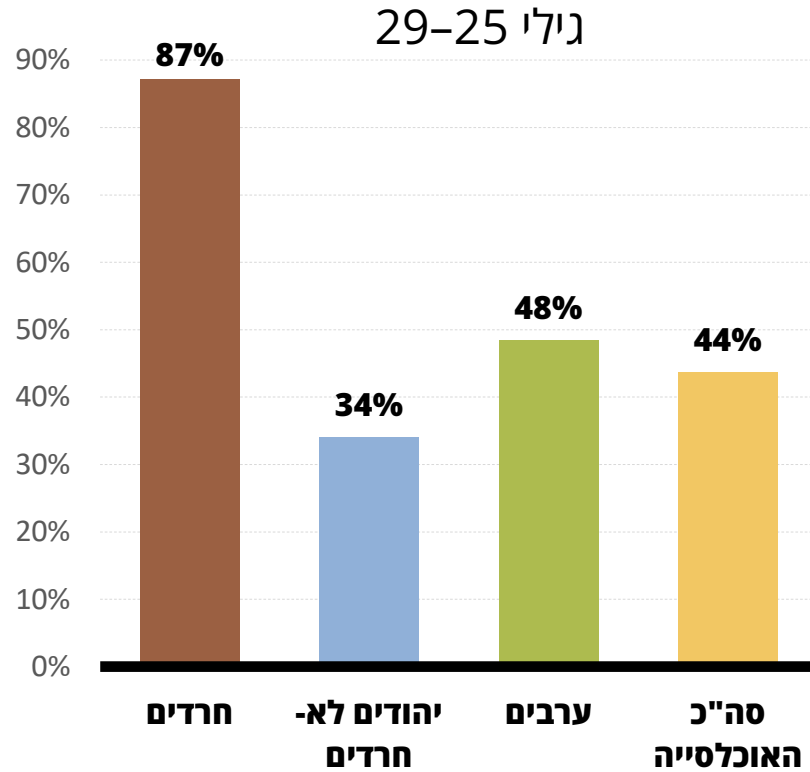

חרדיות מעדיפות להינשא
בגיל צעיר
אין שינוי בהעדפותיהן על
פני זמן

גיל הנישואין הרצוי
בקרב נשים נמוך
בהשוואה לגברים

מקור: ניצה (קלינר) קסיר, עיבודים לסקר החברתי, שנים 2009 ו-2018, הלמ"ס. חרדים - לפי הגדרה עצמית. גילי 20-49.

שיעור הנשואים באוכלוסייה, 2017

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ואסף צחור-שי, עיבודים לסקר כוח אדם, 2017, למ"ס.. חרדים - לפי הגדרה עצמית.

ריבוי ילדים

ריבוי ילדים הוא מצווה בהלכה ובהתאם בחברה החרדית – יש מינימום שחובה להביא לעולם אך אין שיעור מקסימום, אלא עידוד להביא ילדים כל עוד זה אפשרי

שלוש מדרגות בקיום מצוות פרו ורבו:

1. עיקר החובה, מינימום בן ובת:

כמה בנים יהיו לאיש ותתקיים מצוה זו? בידו זכר ונקבה. שנאמר זכר ונקבה בראם (משנה תורה, הלכות אישות, טו, ד)

2. מדברי חכמים:

בין ארבעה לששה ילדים, כשהדעה הסוברת שצריך אדם להוליד שני בנים ושתי בנות

3. הידור מצווה – מצווה מדברי חז"ל להרבות בהעמדת צאצאים ככל האפשר:

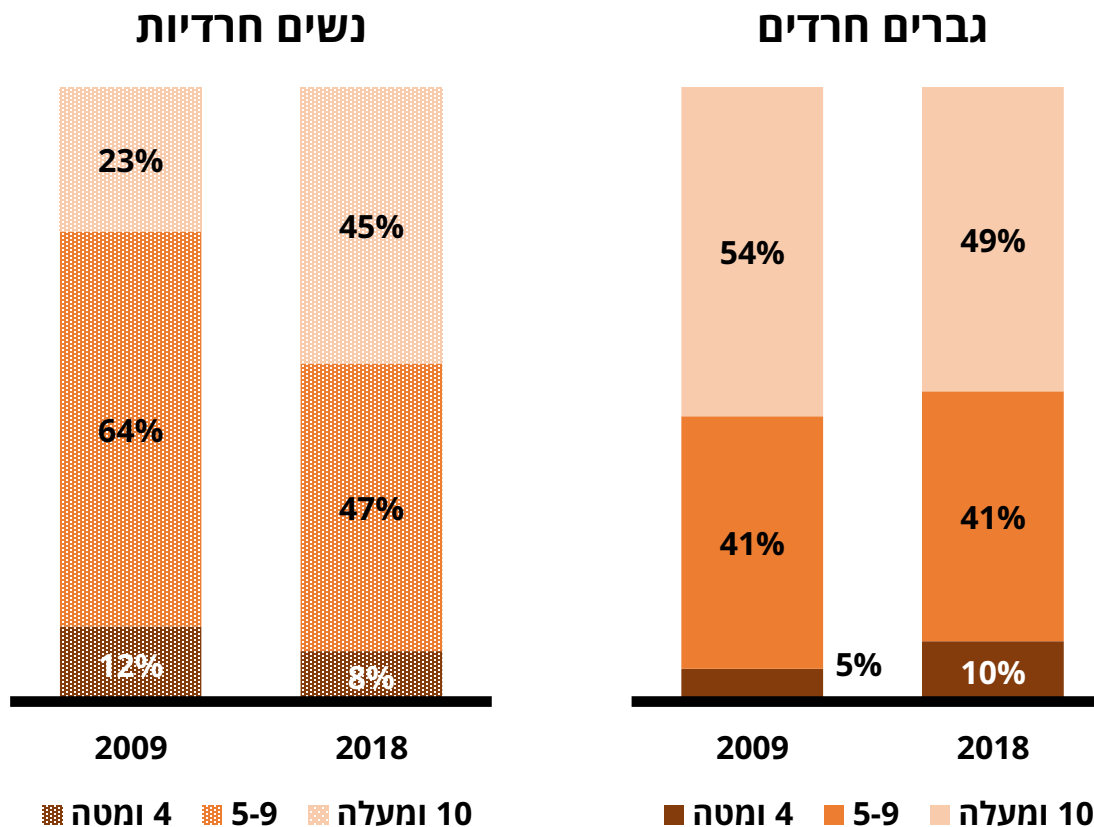
אף על פי שקיים אדם פריה ורביה – הרי הוא מצווה מדברי סופרים שלא יבטל מלפרות ולרבות כל זמן שיש בו כוח. שכל המוסיף נפש אחת בישראל – כאילו בנה עולם (משנה תורה, הלכות אישות, טו, ז)

מקור: מלמד אליעזר, תשס"ג. פרייה ורבייה – עד כמה? בתוך אתר ישיבה.

מצווה בהלכה ובהתאם
בחברה החרדית:
**פרו ורבו ומלאו את
הארץ וכבשה**
(בראשית, א, כח)

מספר הילדים הרצוי למשפחה, חרדים, לפי מין, שנים 2009 ו-2018

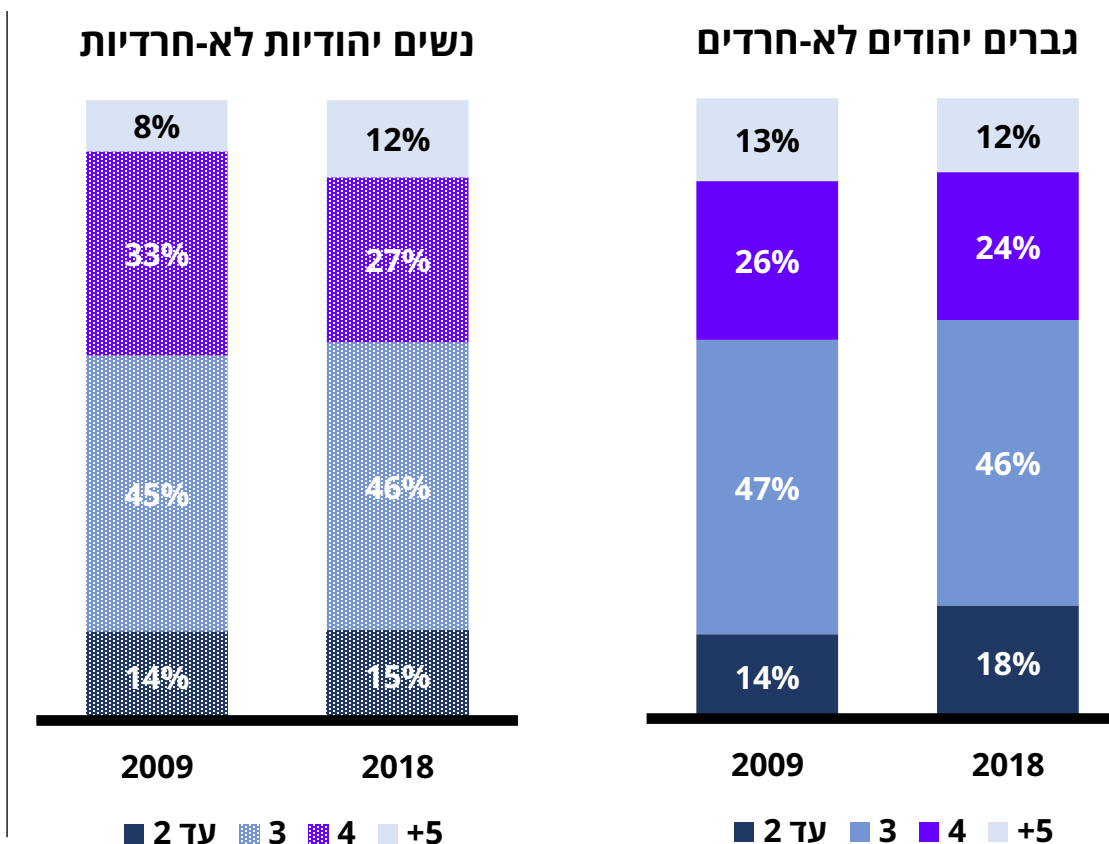
- שיעור המעוניינים ב-4 ילדים ומטה עלה מעט, מ-5% ל-10% ובמקביל ירד שיעור הרוצים 10 ילדים ומעלה
- שיעור הנשים שהשיבו כי מספר הילדים הרצוי הוא 10 ומעלה כמעט הכפיל עצמו - 23% לעומת 45%

מקור: ניצה (קלינר) קסיר, עיבודים לסקר החברתי, שנים 2009 ו-2018, הלמ"ס. חרדים - לפי הגדרה עצמית. גילי 20-49.

מספר הילדים הרצוי למשפחה, יהודים לא-חרדים, לפי מין, שנים 2009 ו-2018

- שיעור הגברים שענו שמספר הילדים הרצוי הוא 4 ומטה עלה מ-14% ל-18%
- שיעור הנשים המעוניינות ביותר מ-5 ילדים עלה מ-8% ל-12%

מקור: ניצה (קלינר) קסיר, עיבודים לסקר החברתי, שנים 2009 ו-2018, הלמ"ס. חרדים - לפי הגדרה עצמית. גילי 20-49.

הקשר בין קצבאות ופריון ילודה

תיאוריה כלכלית: קשר שלילי בין קצבאות ילדים ופריון ילודה

מחקרים מהעולם: בעיקר השפעה חיובית, אך לעיתים קטנה

שנות השבעים: הרחבה משמעותית של קצבאות הילדים

לפי הנתונים מספר הילדים שנולדו לאשכנזיות חרדיות עלה מאוד בין התקופה שקדמה להרחבת הקצבאות לתקופה שלאחריה (מישר ומנסקי, 2000; 2003).

סוף שנות התשעים ותחילת שנות האלפים: תחילה העלאת קצבאות הילדים ואח"כ קיצוץ (לצד קיצוץ בקצבאות נוספות והמיתון הכלכלי)

נמצא קשר בין הקצבאות ופריון הילודה של חרדים, לפחות בטווח הקצר

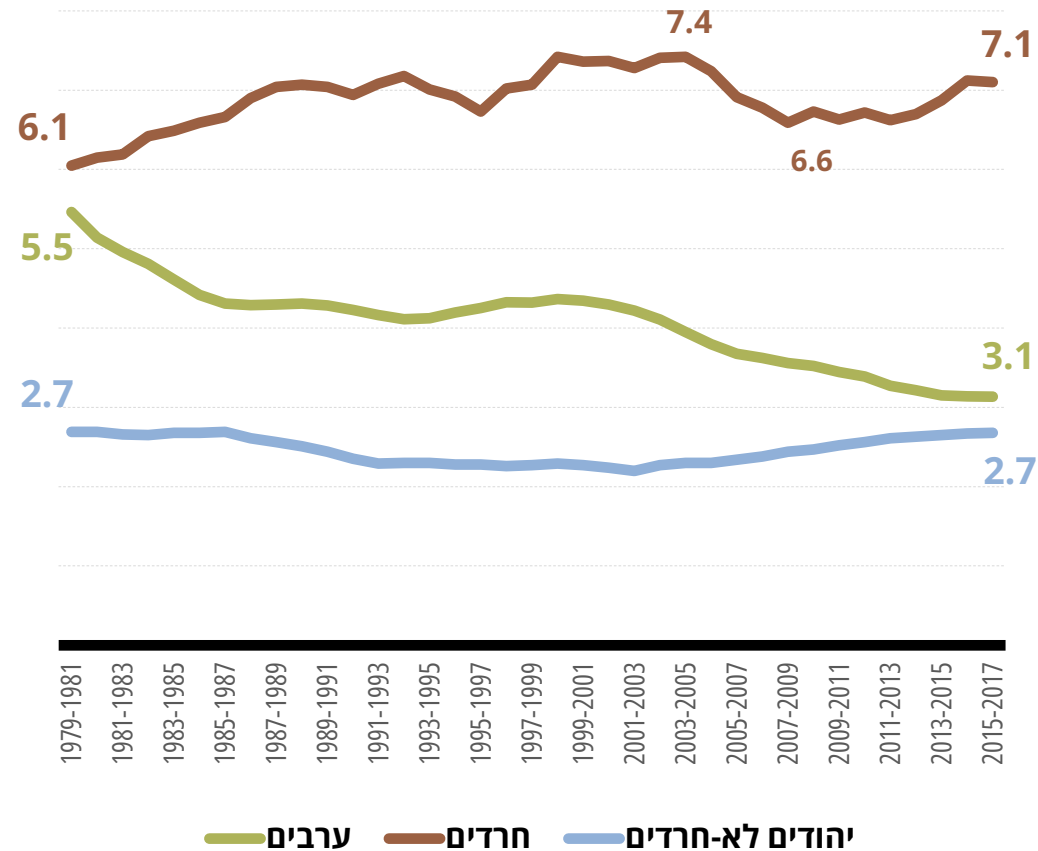
- קצבת הילדים הממוצעת לילד מסדר גבוה בשנים 1994-2007 הגדילה את ההסתברות של נשים חרדיות נשואות ללדת בכ-3%. ולא הייתה השפעה על יהודיות לא-חרדיות (טולדנו, זוסמן פריש וגוטליב, 2009)
- קשר חיובי מובהק בין גובה קצבאות הילדים לפריון הילודה בשנים 1999-2005, כשאת הקבוצות שבהן ההשפעה החזקה היא חרדים (כהן, דהג'יה ורומנוב, 2007)

פריון הילודה

פריון הילודה (מספר ילדים), מגמות על פני זמן

שינויים מרכזיים בקצבאות הילדים

- אמצע שנות התשעים – החלפת קצבת "יוצאי צבא" בקצבת ילדים לכולם
- 2001 חוק הלפרט – הגדלת הקצבה החל מהילד החמישי
- 2002-2003 – קיצוץ בקצבאות הילדים
- שנות האלפים החל מ-2003 – הורדת הקצבה לילדים שכבר נולדו

נתונים: חליחל, פריון של נשים יהודיות בישראל לפי מידת הדתיות שלהן 1979-2017. נתוני OECD data. קובץ "שיעורי פריון מולל, לפי קבוצת אוכלוסייה של האם 1960-2018", 3.12.2019, הלמ"ס.

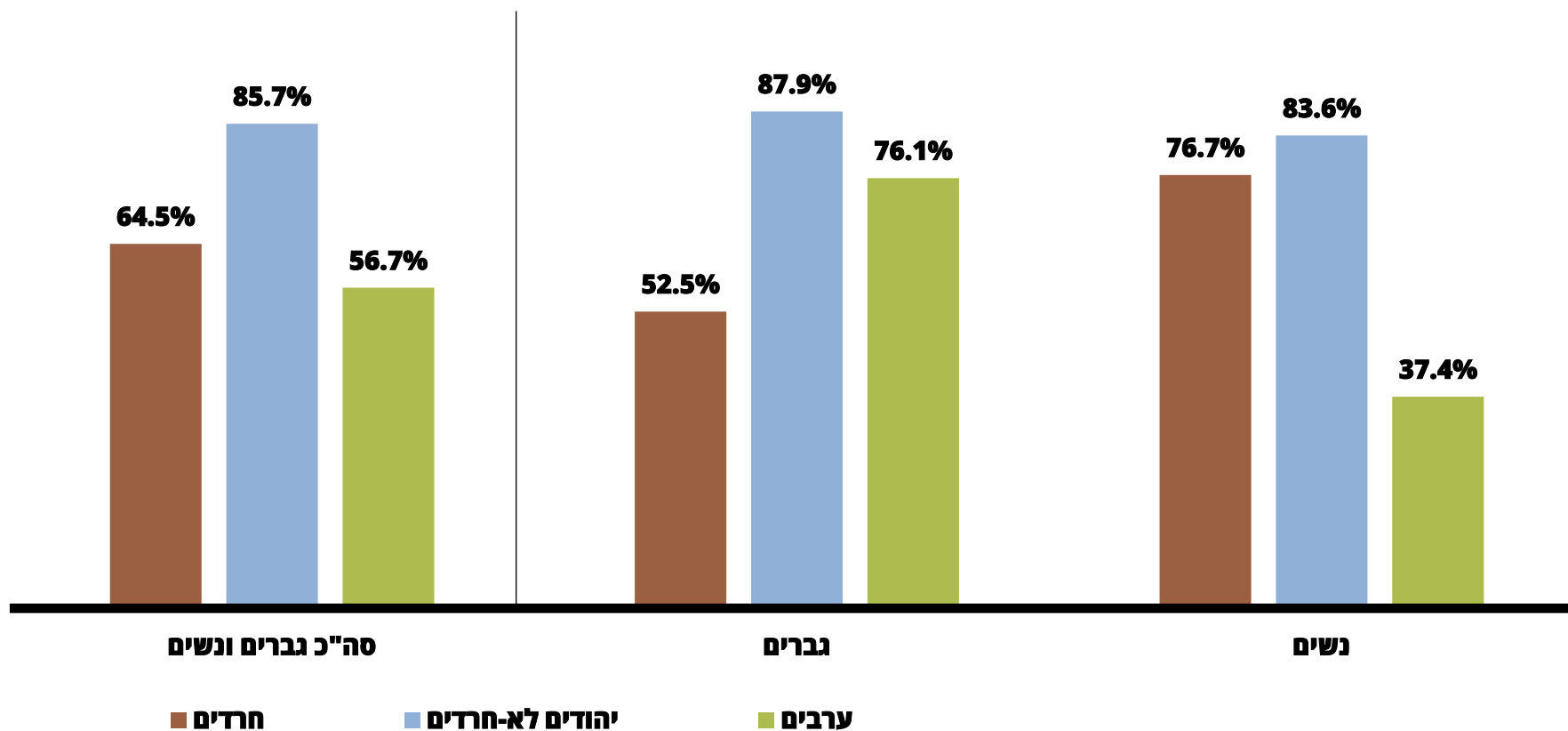
הקהילה החרדית כ"מועדון חברים" – "מודל המועדון" (Sandler and Cornes 1986)

- המועדון מעניק לחבריו שירותים שבהם מעוניינים הפרטים, הכוללים ביטוח הדדי ועזרה (ברמן, 2000)
- לפי גישה חלופית, אחד מהשירותים העיקריים שהמועדון מעניק הוא מניעת השפעה חיצונית מהעולם החילוני (רוזנברג, 2001)

בחירה של נשים חרדיות בפריון ילודה גבוה (שגדל על פני זמן) הוא חלק מ"מס" הכניסה למועדון של הקהילה. הקפדה על קיום מצוות, ובכללן ילודה גבוהה (וליימודים בישיבה), מחזקים את מעמדה של המשפחה בקהילה, משום שהם מעדים על נכונות לווייתורים והסתפקות במועט, דבר שגדל על פני זמן (ברמן, 1999; 2000)

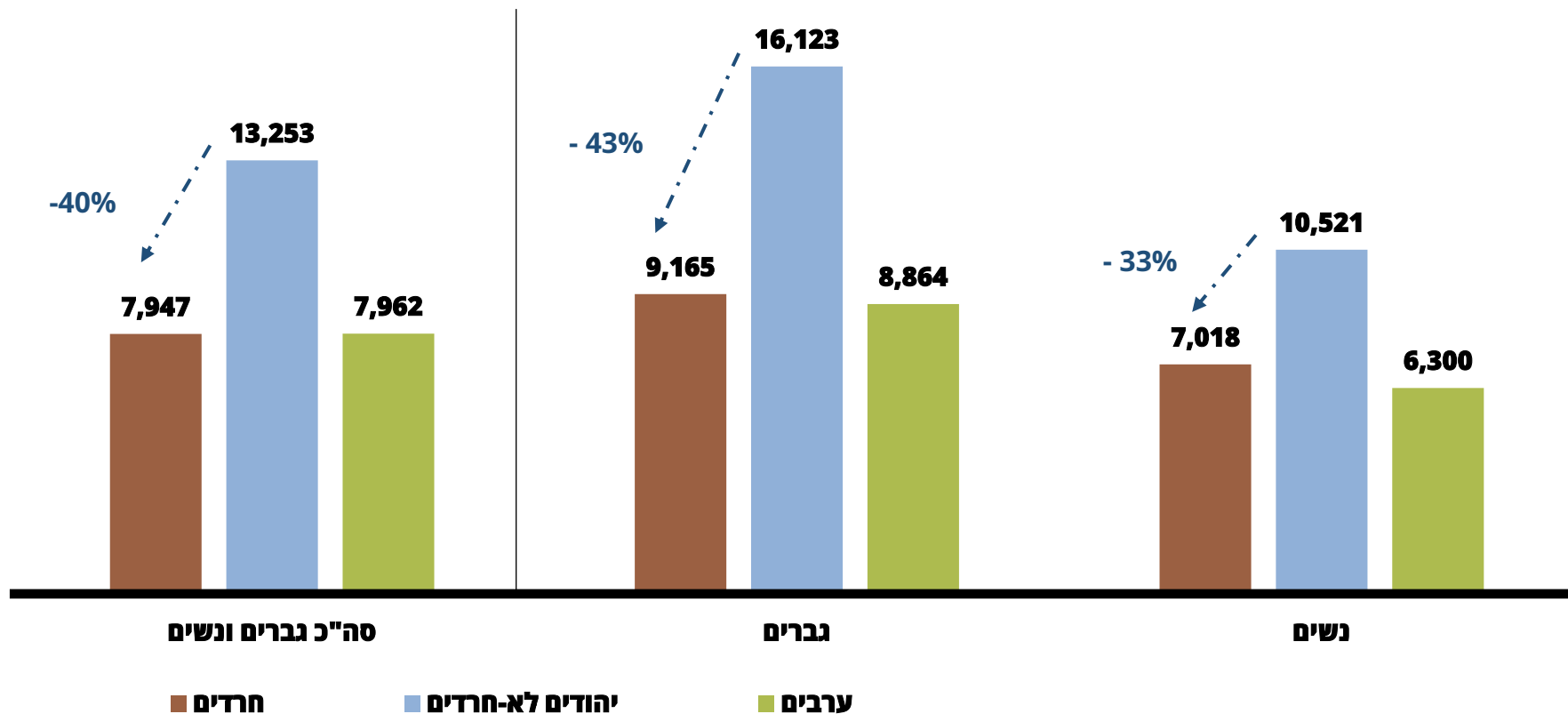
שוק העבודה ומצב כלכלי

שיעור התעסוקה, גילי העבודה העיקריים (25-64), 2019

מקור: ניצה (קלינר) קסיר, עיבודים לסקר כוח אדם של למ"ס, 2019, גילי עבודה עיקריים (25-64). עד שנת 2014 הגדרת החרדים היא לפי בית ספר אחרון, משנת 2014 - לפי הגדרה עצמית.

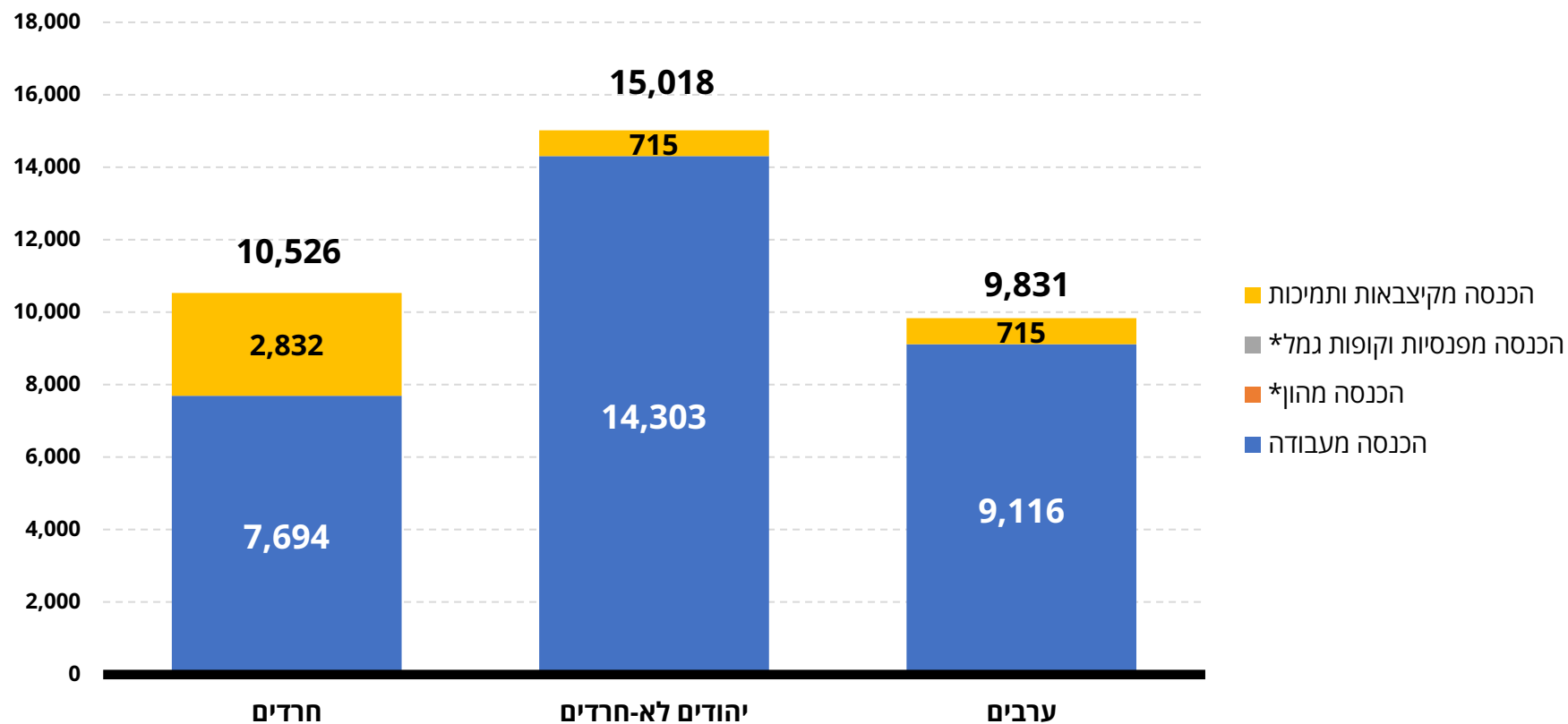
הכנסה חודשית לשכיר לפי מגדר, גילים 25-64, שנת 2018

מקור: ניצה (קלינר) קסיר, עיבודים לסקר הוצאות משק הבית של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2018 (חרדים - לפי הגדרה עצמית). כולל שכר מעבודה זמנית, עבודה שכירה או עבודה מזדמנת.

התפלגות חציון ההכנסות ברוטו של משקי בית

ש"ח, לפי סוג הכנסה, שנת 2018

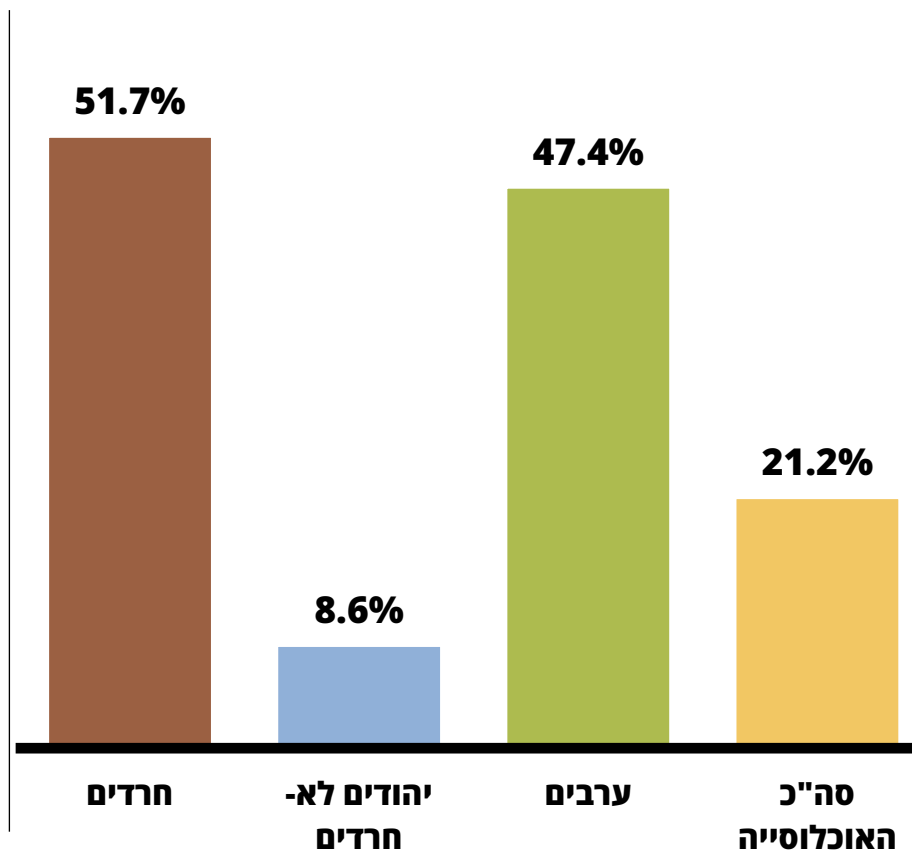

* ההכנסה החציונית מפנסיות וקופות גמל וההכנסה החציונית מהון הן 0.

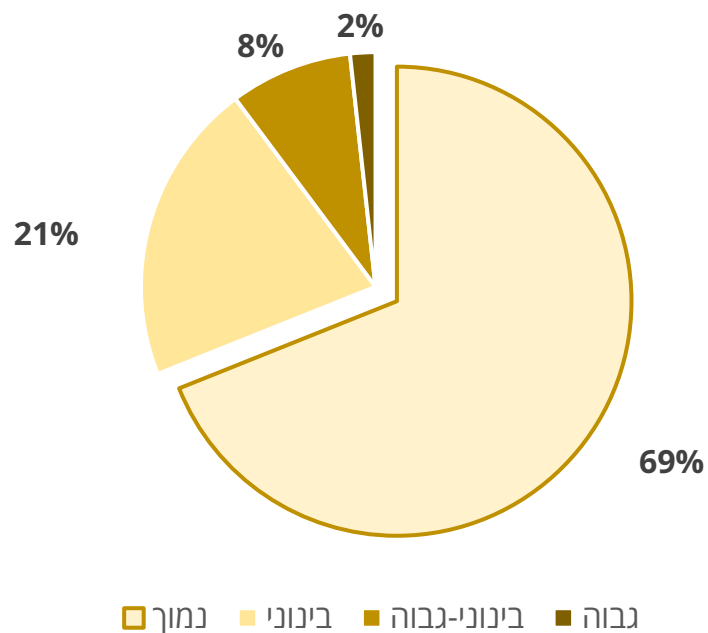
מקור: ניצה (קלינר) קסיר ואסף צחור-שי, עיבודים לסקר הוצאות משק הבית של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2018. חרדים לפי הגדרה עצמית.

תמונה קוזרת של עוני
בחברה החרדית -
שיעור גבוה של עניים,
עוני עמוק, מתמשך
ובין-דורי

שיעורי העוני (לפי הגדרה רשמית)

מעמדות כלכליים, בחברה החרדית

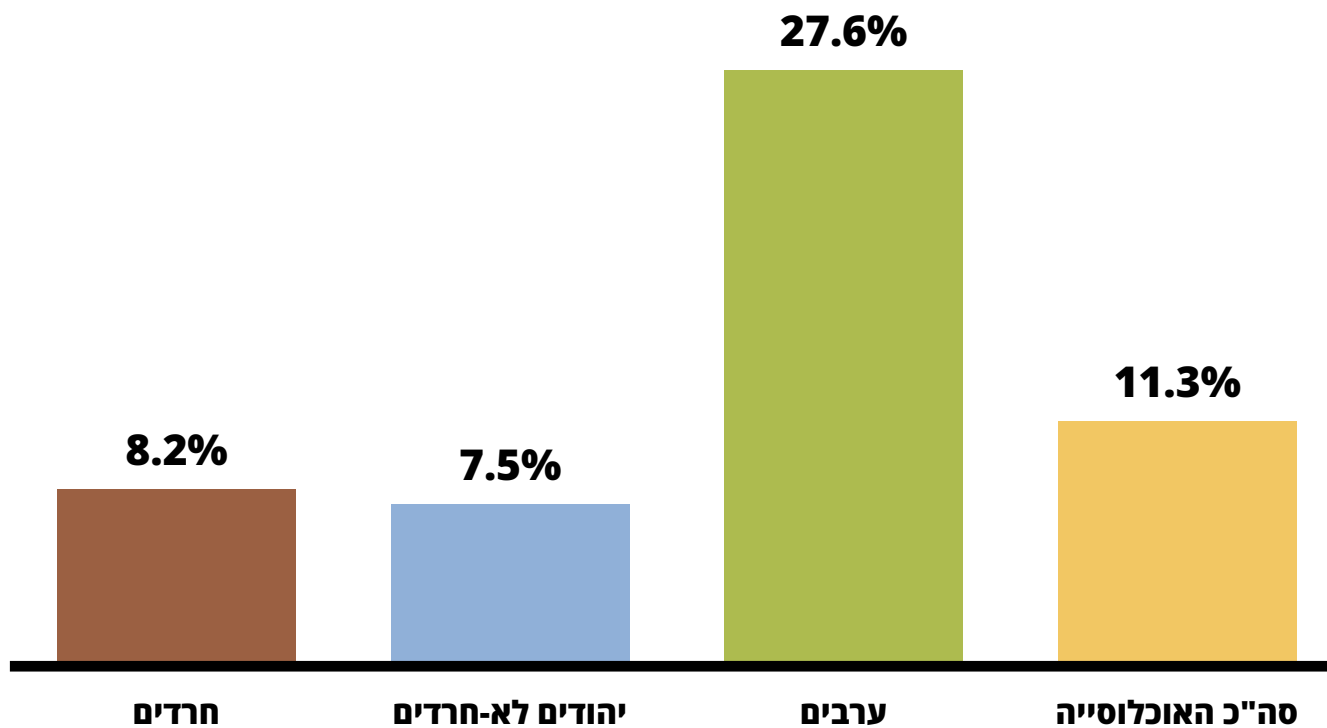

43% מהיהודים הלא-חרדים משתייכים למעמד הבינוני-הגבוה או למעמד הגבוה

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ואסף צחור-שי, 2017. "על תרבות ועוני בחברה החרדית - היבטים שונים של עוני בחברה החרדית", המכון החרדי למחקרי מדיניות. (עדכון ל-2018). נתונים: עיבודים לסקר הוצאות משק הבית של הלמ"ס, 2018. (חרדים - לפי הגדרה עצמית).

תחושת עוני

שיעור האנשים החשים עוני

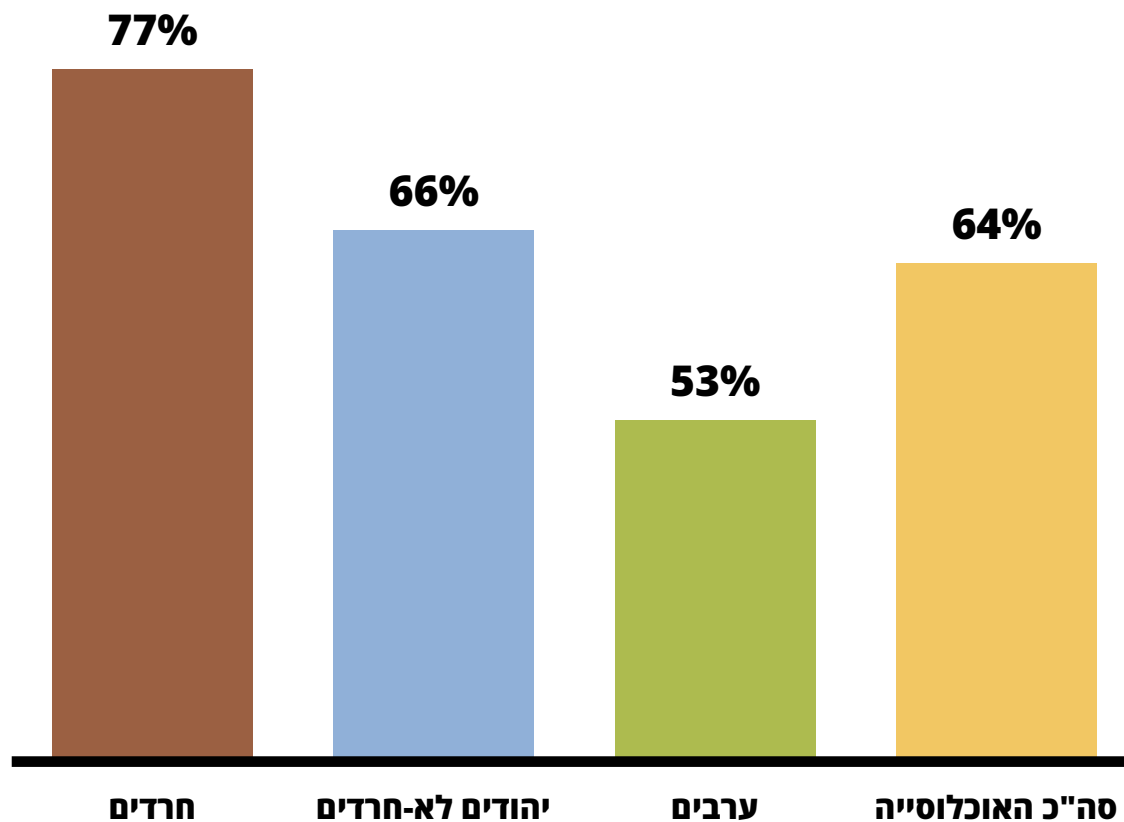
למרות שיעורי העוני הגבוהים, רבים אינם תופסים את עצמם כעניים

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2018. "איכות חיים של אוכלוסיות בחברה הישראלית - מבט השוואתי", המכון החרדי למחקרי מדיניות.
נתונים: עיבודים לסקר החברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2018 (חרדים - לפי הגדרה עצמית).

שביעות מהמצב הכלכלי

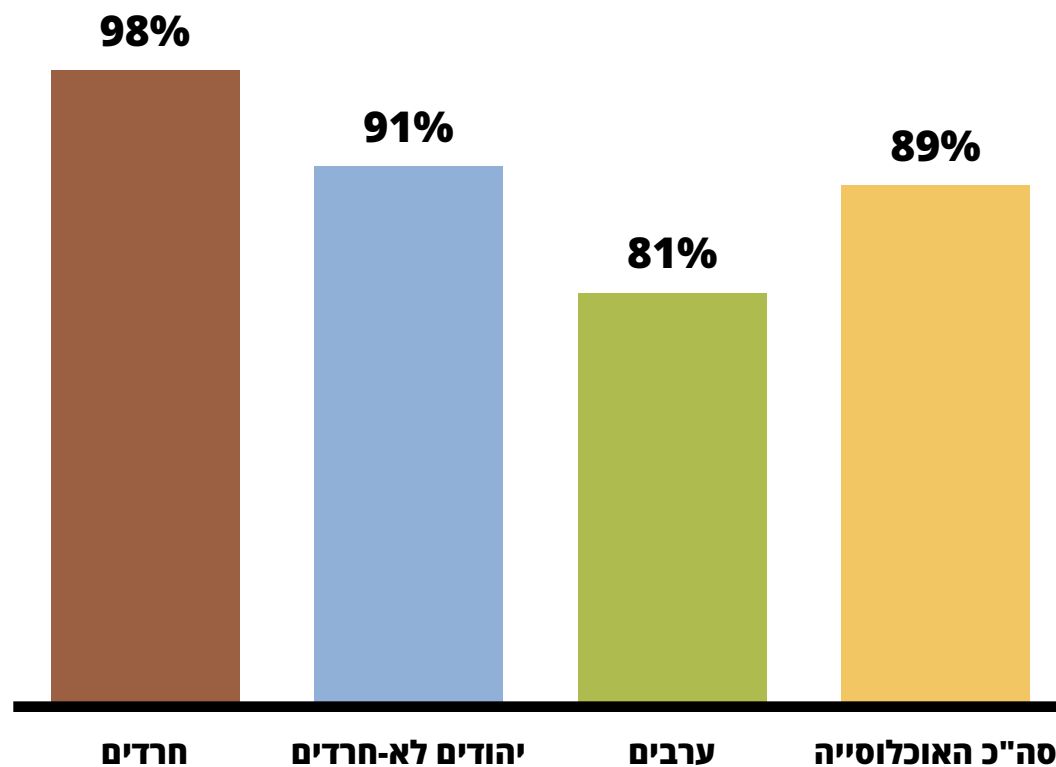
שיעור החרדים המרוצים
ממצבם הכלכלי גבוה

שיעור המרוצים ממצבם הכלכלי

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2018. "איכות חיים של אוכלוסיות בחברה הישראלית - מבט השוואתי", המכון החרדי למחקרי מדיניות.
נתונים: עיבודים לסקר החברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2018 (חרדים - לפי הגדרה עצמית).

שיעור שבעי הרצון מהחיים

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2018. "איכות חיים של אוכלוסיות בחברה הישראלית – מבט השוואתי", המכון החרדי למחקרי מדיניות.
נתונים: הסקר החברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2018 (חרדים – לפי הגדרה עצמית).

מערכות תמיכה קהילתיות ותרומות מיהדות העולם

שיעור משקי הבית התורמים וגובה התרומה החודשית

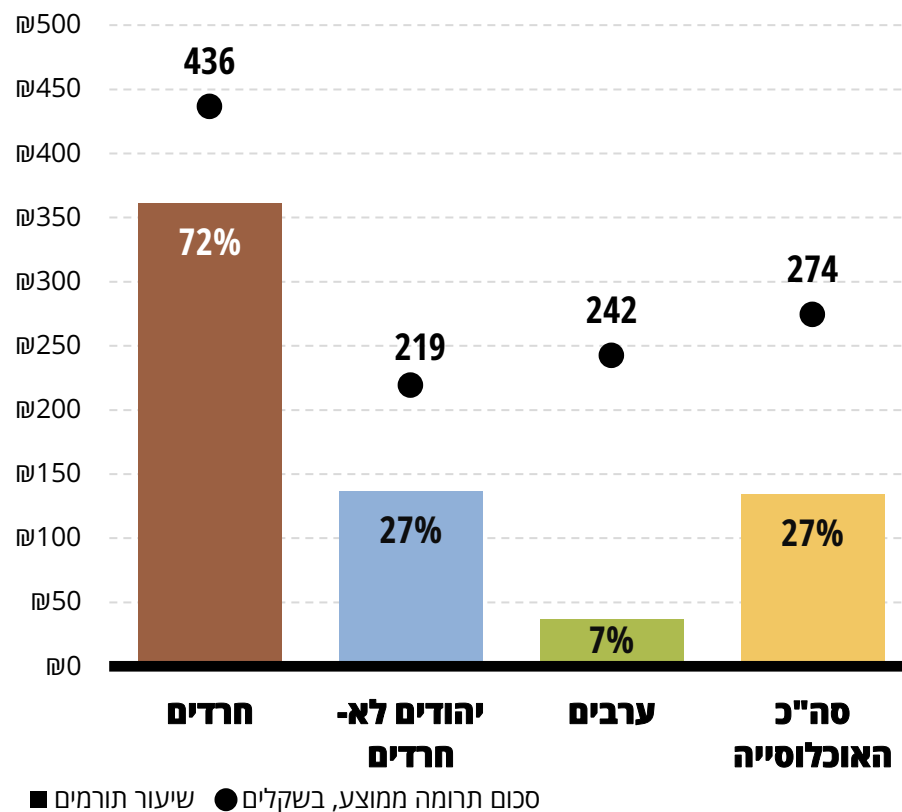
תמיכה קהילתית: תרומות

דגש על סיוע פנים קהילתי -

"עניי עירך קודמין" (בבא מציעא, דף ע"א)

שיעור מקבלי תרומות בחברה החרדית הוא למעלה מפי עשרה בהשוואה ליהודים לא-חרדים

- תרומות במוצרים
- תרומות המופנות למוסדות (כמוסדות חינוך), מסייעות לצמצום הוצאות משקי הבית החרדיים

"שקולה צדקה כנגד
כל המצוות"

(מסכת בבא בתרא, דף ט' ע"א)

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ואסף וצחור-שי, 2016. "מתן תרומות כספיות בחברה החרדית", המכון החרדי למחקרי מדיניות. (עדכון נתונים ל-2017).
נתונים: עיבודים לסקר הוצאות משק הבית של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2018 (חרדים - לפי הגדרה עצמית).

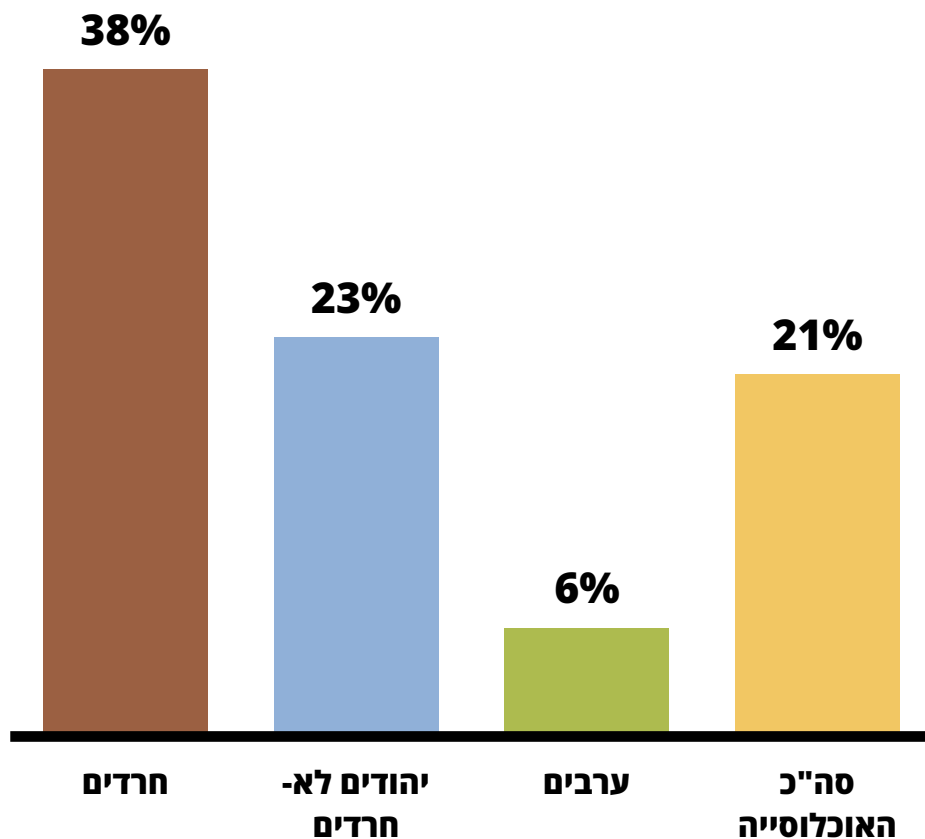
תמיכה קהילתית: התנדבות

"אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ יַעֲזֹרוּ
וְלֹאֲחֵיו יֹאמַר חֲזָק"

(ישעיהו, מ"א, ו')

שיעור המתנדבים, שנת 2018

ההתנדבות והסיוע הקהילתי
מצמצמים הוצאות משקי הבית
החרדיים

מקור: ניצה (קלינר) קסיר, חדוה לויץ ואסף צחור-שי, 2017. "מתנדבים בחברה החרדית – תפיסות ההתנדבות, היקפיה ודפוסייה", המכון החרדי למחקרי מדיניות. נתונים: עיבודים לסקר החברתי לשנת 2018 של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. בני 20 ומעלה.

לחרדים נגישות גבוהה להלוואות הניתנות דרך גמ"חים או פרטים

- ללא ריבית
- בפריסה נוחה של ההחזרים

• המניעים השונים של המלווים

- מצווה
- סיוע לחברי הקהילה
- אי שימוש של חלק מהאוכלוסייה בתכניות חסכון בנקאיות בשל הקפדה הלכתית
- הקדש להנצחת קרוב משפחה שנפטר ולעילוי נשמתו
- התרומות וההפקדות בגמ"חים מקנות, לעיתים, זכויות עתידיות

"אל-תקח מאתו נֶשֶׁך וְתִרְבִּית, וְיֵרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ; וְחֵי אָחִיךָ, עִמָּךְ"

(ויקרא, כ"ה, ל"ו)

מקורות: ניצה (קלינר) קסיר ואסף צחור-שי, 2017. "על תרבות ועוני בחברה החרדית - היבטים שונים של עוני בחברה החרדית"; ניצה (קלינר) קסיר, 2018. "מיהו עני? חובות בחברה החרדית היבטים שונים של עוני ודרכי התנהלות פיננסית בקרב הציבור החרדי", בתוך: אסופת מאמרים, סיכום פעילות הרשות ומבט על אתגרי העתיד. רשות האכיפה והגבייה ואוניברסיטת תל אביב.

מנגנוני סיוע קהילתיים

- **ביטוח הדדי**
 - תוכניות ערבות הדדית, כמו תוכנית 'ערבים' של קופת העיר הפועלת מבחינה מהותית כמו ביטוח חיים
 - משנת 2020 החלה לפעול תכנית ביטוח ממשלתית לאברכים
- **קניות קהילתיות**
 - רכישה קולקטיבית במחירים נמוכים ובמיקום נגיש בקהילה תוך ניצול הכוח הצרכני המשותף
 - התארגנות במסגרת הישיבות, החסידויות וברמה קהילתית-שכונתית

תמיכה של יהדות העולם

- למשקי בית (איסוף כספים לנישואים ועוד)
- תרומות לגמ"חים ולמפעלי חסד
- תמיכה במוסדות (שכר במוסדות חינוך, קצבאות לאברכים)

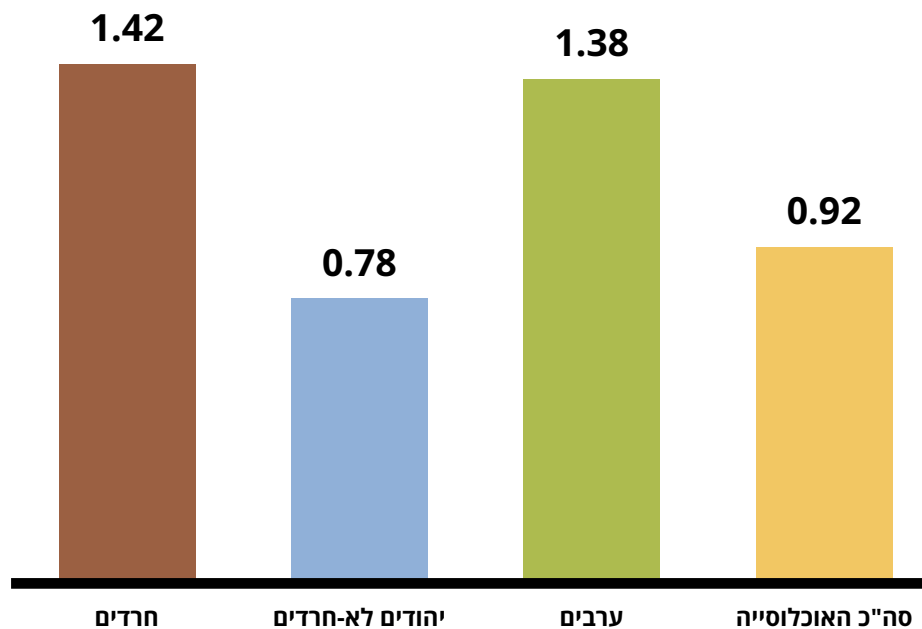
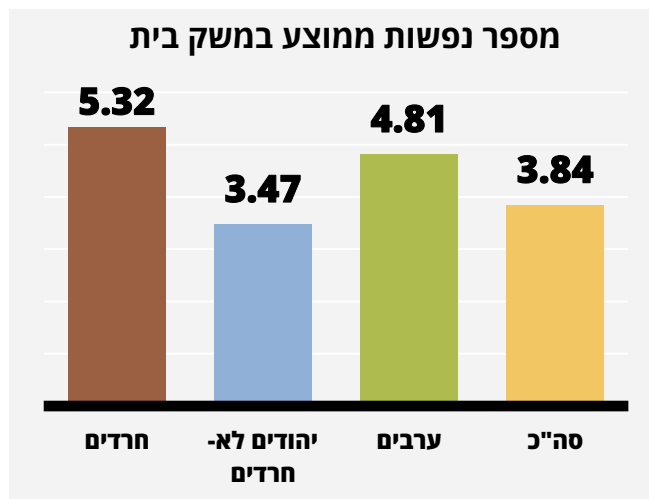
צפיפות בחברה החרדית

האם הצפיפות מטרידה את החברה החרדית?

צפיפות הדיור (נפשות לחדר), לפי קבוצת אוכלוסייה

הסיבות לצפיפות הדיור:

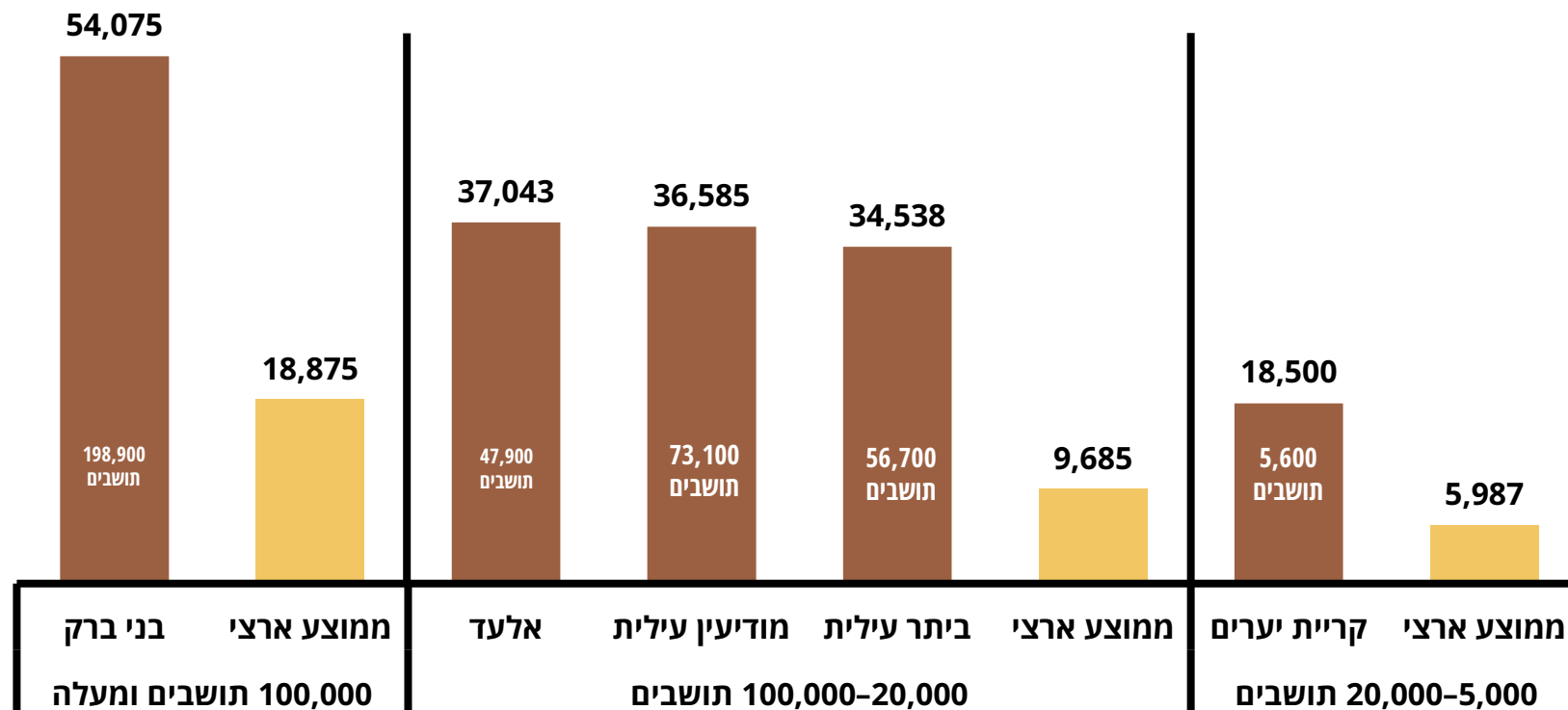
- רמת הכנסות נמוכה
- משקי בית גדולים

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2018. "איכות החיים של אוכלוסיית בחברה הישראלית - מבט השוואתי", המכון החרדי למחקרי מדיניות. נתונים: עיבודים לסקר כוח אדם של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2017.

צפיפות אוכלוסין

צפיפות אוכלוסין (תושבים לקמ"ר למגורים)

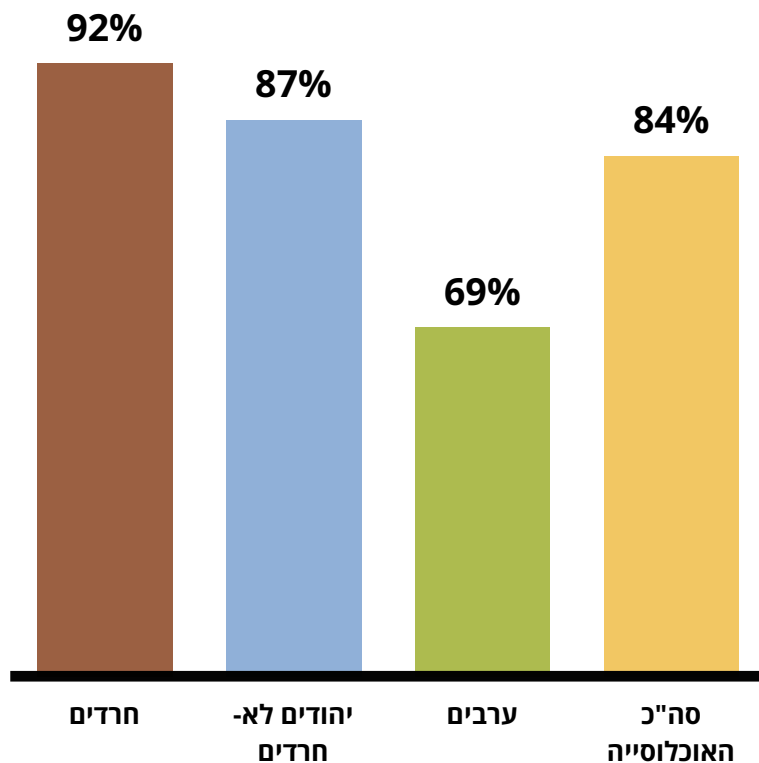

ככלל, ככל שגדל מספר התושבים כך עולה רמת צפיפות האוכלוסין הממוצעת

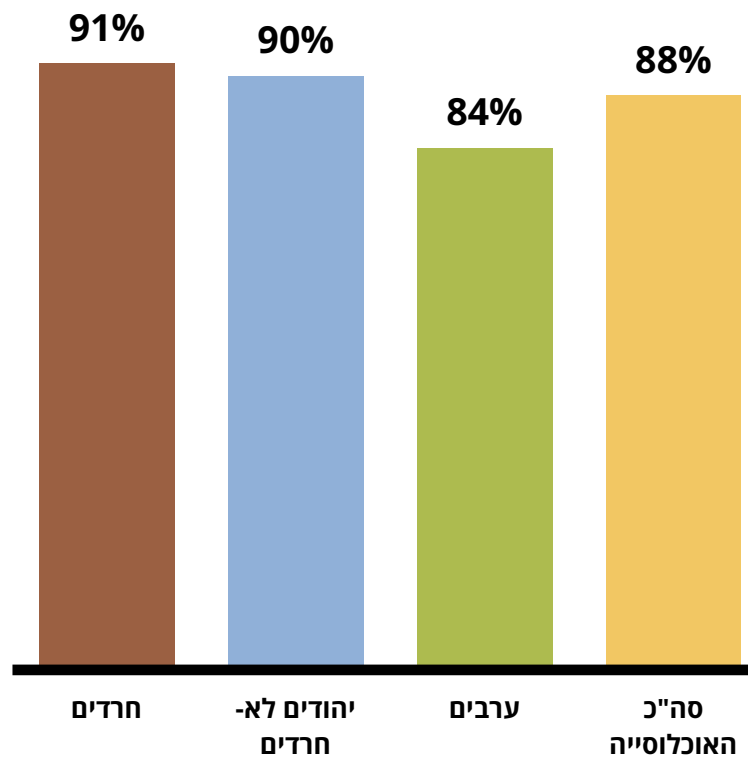
מקור: אסף צחור-שי וניצה (קלינר) קסיר, 2020. "על קורונה, צפיפות וערים חרדיות", המכון החרדי למחקרי מדיניות. נתונים: עיבודי המחברים לנתוני רשויות מקומיות של הלמ"ס, 2018. * ממוצע ארצי ללא יישובים חרדים. נתוני צפיפות האוכלוסייה בשטח בנוי למגורים לשנת 2013, מס' התושבים לשנת 2018.

שביעות רצון מהמגורים

שיעור המרוצים מאזור המגורים

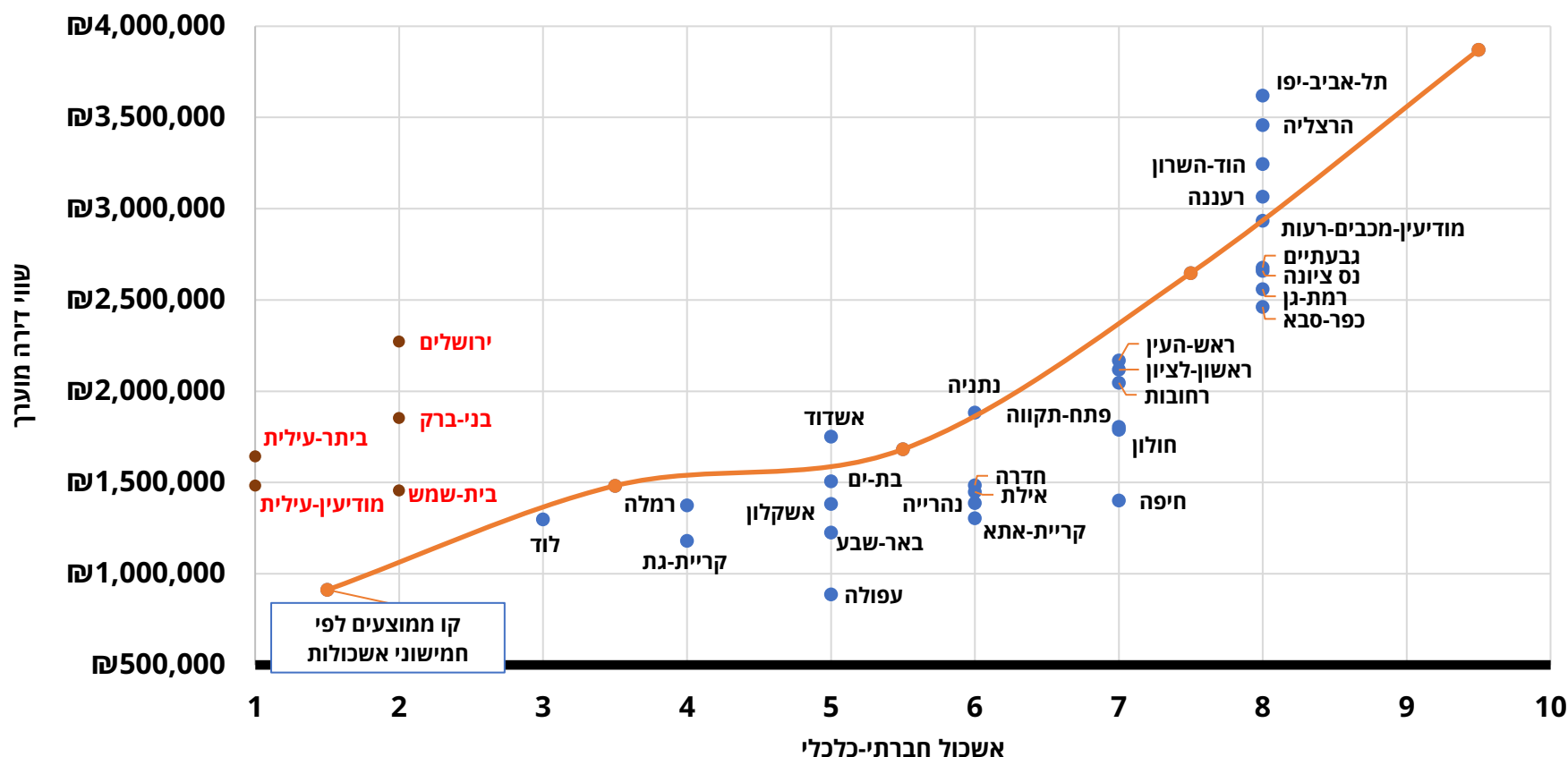
שיעור המרוצים מדירת המגורים

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2018. "איכות החיים של אוכלוסיות בחברה הישראלית - מבט השוואתי", המכון החרדי למחקרי מדיניות.
נתונים: עיבודים לסקר חברתי של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2018.

שווי דירה ממוצע ביחס לאשכול חברתי-כלכלי של יישוב המגורים

מחיר הקהילתיות צפיפות ושווי דירה

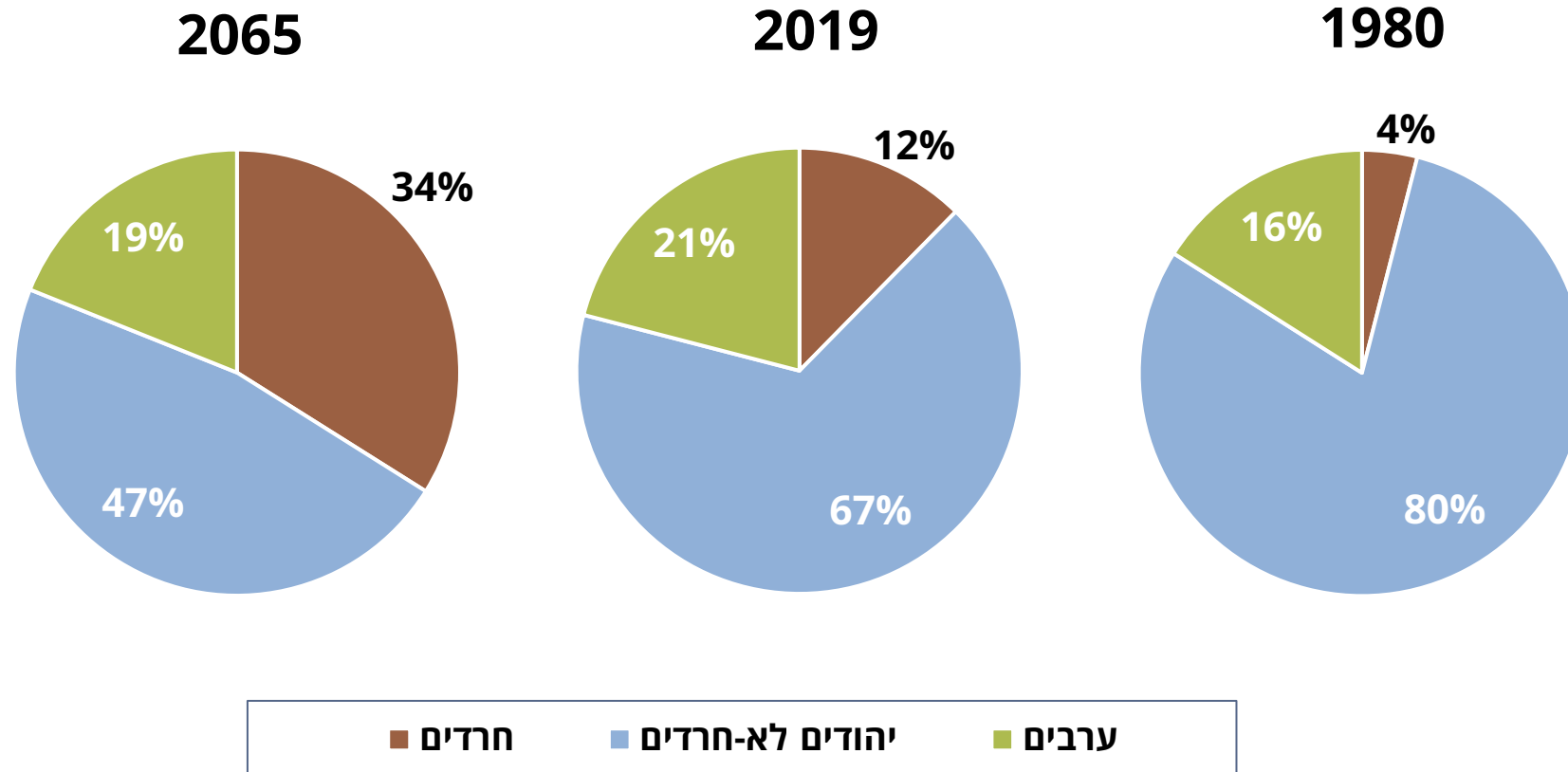

חרדים מוותרים על איכות הדיור, למשל גודל הדירה, כדי להתגורר בקהילה ערים עם ריכוז חרדי, יקרות יחסית לאשכול החברתי-כלכלי שלהן

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2018. "איכות החיים של אוכלוסיות בחברה הישראלית - מבט השוואתי", המכון החרדי למחקרי מדיניות.
נתונים: עיבודים לסקר הוצאות משק הבית של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2018. ממוצע ארצי. ערים המונות מעל 50,000 תושבים וערים חרדיות.

השלכות הדמוגרפיה

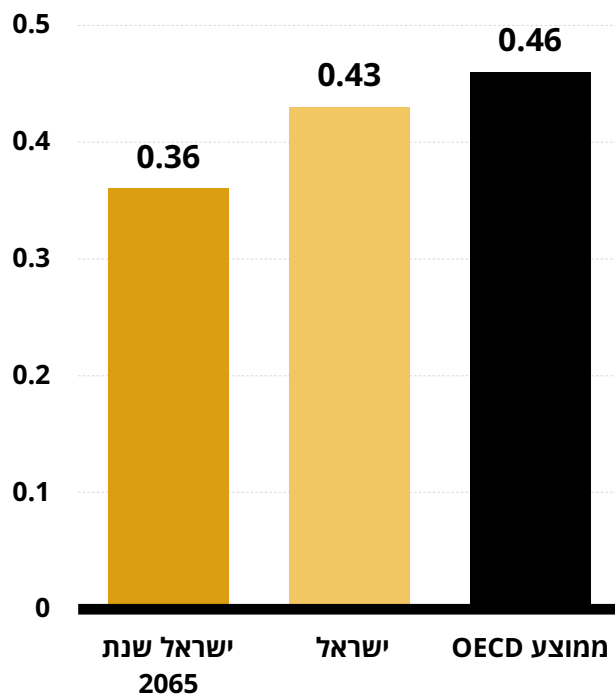
התפלגות האוכלוסייה, שנים 1980, 2019, ותחזית ל-2065*

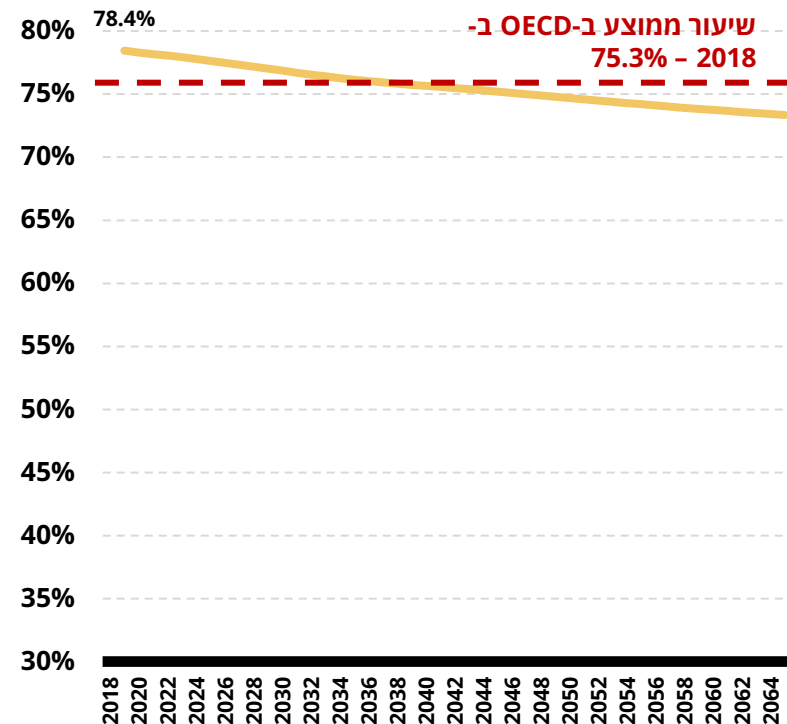
מקור: ניצה (קלינר) קסיר ואסף צחור-שי, (עבודה בתהליך). נתונים: נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. * חלופה משולבת בינונית-גבוהה של תחזיות אוכלוסייה 2015-2065, של הלמ"ס.

סימולציית השפעת הדמוגרפיה *

יחס מועסקים-אוכלוסייה

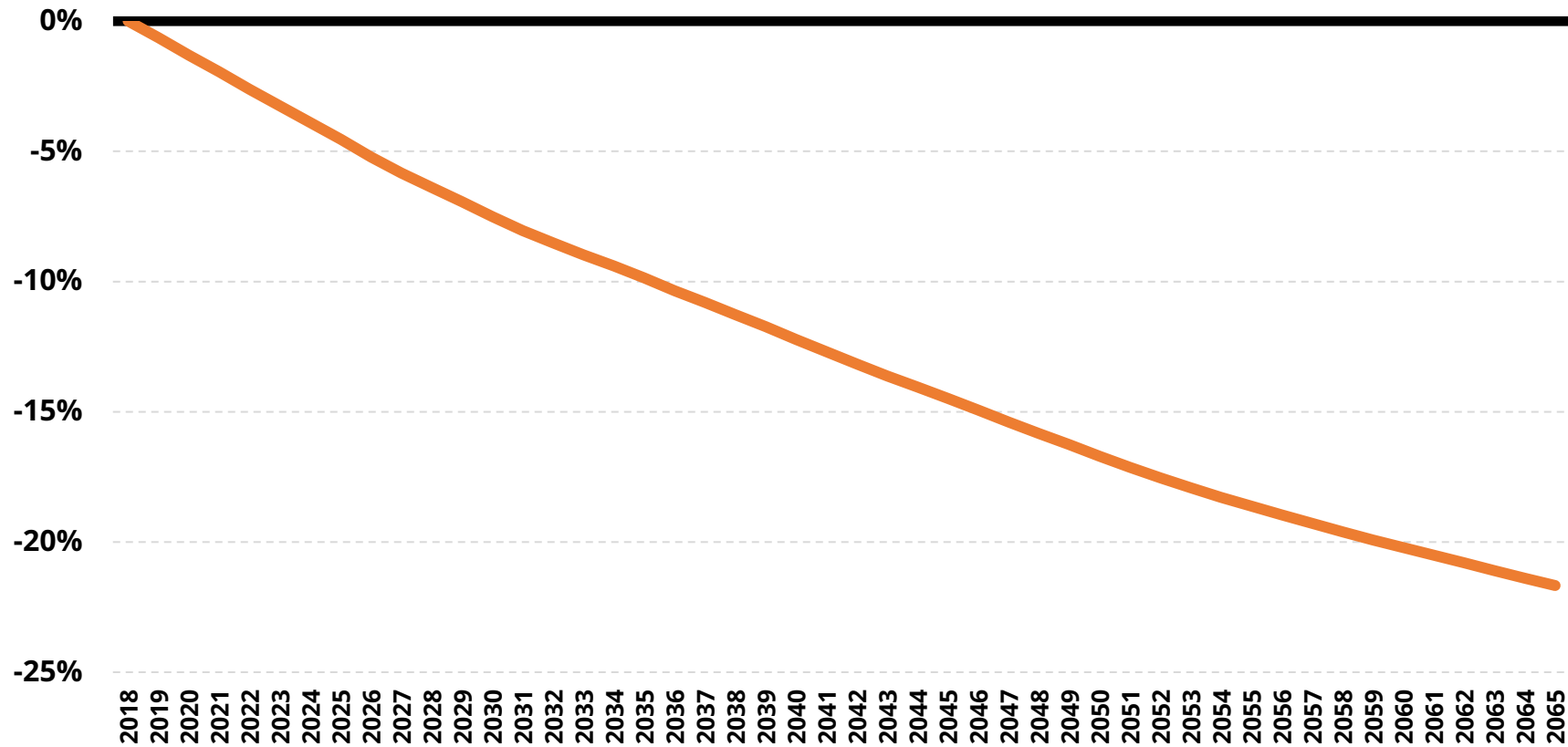
שיעור התעסוקה

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ואסף צחור-שי, (עבודה בתהליך). * סימולציית המתייחסת לאי התכנסות של שיעורי התעסוקה וההכנסות. בבסיס הסימולציית תחזיות אוכלוסייה 2065-2015, חלופה משולבת בינונית-גבוהה, של הלמ"ס.

השלכות על רמת החיים החומרית

סימולציית השפעת הדמוגרפיה על רמת ההכנסה מעבודה לנפש*

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ואסף צחור-שי, (עבודה בתהליך). * סימולציה המתייחסת לאי התכנסות של שיעורי התעסוקה וההכנסות. בבסיס הסימולציה תחזיות אוכלוסייה 2015-2065, חלופה משולבת בינונית-גבוהה, של הלמ"ס.

תודה על ההקשבה

ניצח (קלינר) קסיר